

Ομιλία του ΠΑΝΟΥ ΤΡΙΓΑΖΗ

«Προσφυγική κρίση: Η κρίση του διεθνούς συστήματος»

Πρώτα απ' όλα, για συναισθηματικούς λόγους, θα ήθελα να χαιρετίσω την παρουσία του δημάρχου Λέσβου κ. Σπύρου Γαληνού, με τον οποίο έχουμε συνεργαστεί σε ορισμένα θέματα και νομίζω, κ. Γαληνέ, ότι δικαιούται το νησί σας και ο κόσμος του νησιού σας το Νόμπελ Ειρήνης. Ίσως και άλλα νησιά, αλλά ας προηγηθεί η Λέσβος, που είναι και η Λέσβος των ποιητών, της Σαπφούς και του Ελύτη.

Αγαπητοί φίλες και φίλοι, πρώτα-πρώτα να ευχαριστήσω θερμά για την πρόσκληση. Εξαιρετικά επίκαιρο το θέμα, δυσεπίλυτο το πρόβλημα. Επειδή, όμως, στη χώρα μας συνηθίζουμε να μελοδραματοποιούμε τις καταστάσεις και τα προβλήματα, θα μου επιτρέψετε να κάνω δύο εισαγωγικές παρατηρήσεις.

Η πρώτη παρατήρησή μου. Θα διαφωνήσω με τον αξιολύβαστο φίλο μου και συναγωνιστή Βασίλη Φίλια ότι το μεταναστευτικό – προσφυγικό ζήτημα αποτελεί οριακή κατάσταση ανά τον κόσμο. Ο κόσμος έχει ζήσει πάρα πολλές οριακές καταστάσεις, όπως ξέρετε πολύ καλά, αγαπητέ Βασίλη. Ο Β' Παγκόσμιος Πόλεμος, για παράδειγμα, ήταν μια οριακή κατάσταση. Ο Ψυχρός Πόλεμος ήταν μια οριακή κατάσταση, γιατί παρ' ολίγο να καταστραφεί ολόκληρη η ανθρωπότητα. Οριακή συνθήκη τώρα είναι η κλιματική αλλαγή που απειλεί ολόκληρη την ανθρωπότητα με εξαφάνιση.

Αυτές είναι οι οριακές καταστάσεις. Το προσφυγικό – μεταναστευτικό είναι αντιμετώπισιμο, κατά τη γνώμη μου. Είναι μέγιστο πρόβλημα, αλλά αντιμετώπισιμο 100%. Δεν είναι πρόβλημα που θα καταστρέψει την ανθρωπότητα.

Η δεύτερη παρατήρηση που έχω να κάνω είναι η εξής και την υπαινίσσομαι στον τίτλο της εισήγησής μου. Τα κυρίαρχα Μ.Μ.Ε. και οι εκπρόσωποι των κυβερνήσεων της Ευρώπης συχνά μιλούν για προσφυγική κρίση. Η αναφορά αυτή, φίλες και φίλοι, θα μπορούσε να ερμηνευθεί και ως ενοχοποίηση των προσφύγων.

Κατά τη γνώμη μου, αυτό που στην πραγματικότητα συμβαίνει με όλες τις δραματικές εξελίξεις είναι η βαθειά κρίση και η αναξιοπιστία του συστήματος των διεθνών σχέσεων. Για παράδειγμα, εάν ο ΟΗΕ δεν είχε αποδυναμωθεί και απαξιωθεί από τις μεγάλες δυνάμεις, κυρίως από τα ίδια τα μόνιμα μέλη του Συμβουλίου Ασφαλείας. Ίσως να είχαν προληφθεί τραγωδίες σαν τη συριακή τα τελευταία χρόνια. Και δεν είναι μόνο η αδυναμία του ΟΗΕ, είναι το ίδιο το διεθνές σύστημα στηρίζεται σε μία άνιση, άδικη και άκρως εκμεταλλευτική παγκόσμια τάξη, γιατί και ο ΟΗΕ δεν στέκεται σε καλά θεμέλια.

Δεν χωρεί καμία αμφιβολία ότι οι διαστάσεις που έχει λάβει το πρόβλημα είναι πρωτοφανείς. Σήμερα οι πρόσφυγες παγκοσμίως ξεπερνούν τα 60.000.000 με βάση τα στοιχεία του 2014 και αν συνυπολογιστούν οι εντός συνόρων μετατοπισμένοι, ο αριθμός φτάνει τα 90.000.000.

Ας σημειωθεί ότι οι πρόσφυγες σήμερα – καλό είναι να το θυμόμαστε αυτό – δεν είναι μόνο πρόσφυγες πολέμων και διακρατικών εμφυλίων ούτε μόνο πρόσφυγες καταπιεστικών δικτατορικών καθεστώτων. Έχουμε και μια κατηγορία προσφύγων που είναι οικολογικοί πρόσφυγες, οι οποίοι, όσο επιδεινώνεται η κλιματική αλλαγή, μπορεί να φτάσουν τα δεκάδες εκατομμύρια, να μην συγκρίνονται, δηλαδή, καν με τους πρόσφυγες των πολέμων.

Η διόγκωση των κυμάτων προσφύγων προς την Ευρώπη τον τελευταίο χρόνο, φίλες και φίλοι, οφείλεται στους πολέμους της Μέσης Ανατολής, που, όπως είπε ο καθηγητής Βασίλης Φίλιας, είναι ίσως η πιο εύφλεκτη ζώνη του πλανήτη μας.

Το 2011, το ΝΑΤΟ έκανε τον πόλεμο στη Λιβύη με συνεργό και την τότε ελληνική κυβέρνηση δυστυχώς. Την ίδια χρονιά, τον Απρίλιο, άρχισε η κρίση στη Συρία. Οι διαδηλώσεις επεκτάθηκαν και η κρίση κλιμακώθηκε σε εμφύλιο πόλεμο με την εμπλοκή μεγάλων αλλά και περιφερειακών δυνάμεων, οι οποίες έπαιζαν παιχνίδι στην πλάτη του πολύπαθου συριακού λαού.

Ευθύνεται, βεβαίως, και η Ε.Ε. ως σύνολο, αφού δεν πρόβαλε ένα σχέδιο ειρήνης για τη Συρία. Δεν ενεργοποίησε την κοινή εξωτερική πολιτική και ασφάλεια στην κατεύθυνση αυτή, ενώ η κυβέρνηση της Ελλάδας – και αυτό δεν πρέπει να το ξεχνάμε, νομίζω – δια του τότε υπουργού Εξωτερικών Ευάγγελου Βενιζέλου, είχε σπεύσει να ταχθεί υπέρ της επέμβασης στη Συρία, που θα είχε σημάνει την επέκταση του πολέμου στο Ιράν και την πιθανή διάλυση του Λιβάνου. Τότε να δείτε πόσα εκατομμύρια πρόσφυγες θα υπήρχαν στην Ελλάδα!

Θα συμφωνήσω εδώ με την κ. Βόζεμπεργκ για την κριτική που άσκησε. Σειρά κυβερνήσεων αρνήθηκαν ακόμη και την ελλιπέστατη πρόταση Γιούνκερ, να υποδεχτούν οι χώρες τους συγκεκριμένο αριθμό προσφύγων με βάση ένα σύστημα ποσοστώσεων.

Επιπλέον, είδαμε να υψώνονται φράχτες στα σύνορα γειτονικών χωρών, να γίνονται ακόμη και κινητά δικαστήρια για να επιληφθούν της παράνομης εισόδου των προσφύγων, όπως έκανε η κυβέρνηση της Ουγγαρίας. Ντροπή για την Ουγγαρία που ήταν η πρώτη χώρα της οποίας τους πρόσφυγες προστάτευσε η Ύπατη Αρμοστεία το 1955. Τότε, ένα από τα πρώτα καθήκοντα της Ύπατης Αρμοστείας ήταν να προστατεύσει τους πρόσφυγες της Ουγγαρίας μετά τη σοβιετική επέμβαση του 1955.

Η δε κυβέρνηση Μέρκελ αρχικά ζήτησε την αναστολή του «Δουβλίνο 2», υποστήριξε το σχέδιο Γιούνκερ, αλλά τα μάζεψε στη συνέχεια λόγω της ακροδεξιάς πίεσης στο εσωτερικό της χώρας και στο εξωτερικό της κυβέρνησης.

Δυστυχώς, επιβεβαιώνεται και η αιτία του προσφυγικού – μεταναστευτικού, ότι, δηλαδή, η σημερινή Ε.Ε. βρίσκεται μακριά από τα ιδρυτικά της οράματα και έτσι οι ηγεσίες της είναι πολύ κατώτερες των περιστάσεων.

Επομένως, αφού δεν έγιναν αυτά που έπρεπε να γίνουν, είδαμε τις συνέπειες του πολέμου με εμπλοκή και του λεγόμενου ισλαμικού κράτους, το οποίο μετά το Ιράκ επιτέθηκε στη Συρία. Οδήγησε στη διόγκωση του προσφυγικού, λοιπόν, του οποίου το μεγάλο βάρος καλείται να σηκώσει, ευρισκόμενη σε δεινή οικονομική κατάσταση, η Ελλάδα.

Το ερώτημα, φίλες και φίλοι, είναι τι πρέπει να γίνει. Θα μου επιτρέψετε να κάνω κι εγώ τώρα μερικές προτάσεις. Πρώτα απ' όλα, θα μου επιτρέψετε να πω ότι για τη χώρα μας και το λαό μας το προσφυγικό αποτελεί ένα μεγάλο τεστ, όχι μόνο πολιτικό, αλλά και ανθρωπιστικό. Καλούμαστε να το περάσουμε αυτό το τεστ. Πιστεύω ότι μέχρι τώρα και ο λαός και η κυβέρνηση έχουν πάρει καλό βαθμό σ' αυτή τη δοκιμασία.

Τώρα έρχομαι στο πρόβλημα. Καταρχάς, ορθότατη είναι η άποψη ότι 80 πρόσφυγες γνώρισαν αξιοπρεπούς διαβίωσης στις χώρες πρώτης υποδοχής. Στην περίπτωση της αυτή, καθοριστικό ρόλο παίζει η κυβέρνηση της Τουρκίας, σεβόμενη τις συμφωνίες που έχει υπογράψει.

Το δεύτερο σημείο είναι ότι μετά το πολλαπλό χτύπημα των Τζιχαντιστών στο Παρίσι, έχει καταστεί σαφέστατη η άμεση ανάγκη για λήψη πρωτοβουλιών ειρήνης για τη Μέση Ανατολή και τη Μεσόγειο, από τις οποίες δεν μπορεί και δεν πρέπει να απουσιάζει η Ρωσία και – εννοείται – συγκεκριμένες περιφερειακές δυνάμεις, της Τουρκίας συμπεριλαμβανομένης. Διότι η κυβέρνηση της Άγκυρας έχει βάλει το χέρι της εξαρχής στην κλιμάκωση της συριακής κρίσης. Είμαι βέβαιος ότι εντός του 2016, τουλάχιστον οι ΗΠΑ και η Ρωσία θα καταλήξουν σε ένα σχέδιο ειρήνης για τη Ρωσία που θα υιοθετηθεί και από τη διεθνή κοινότητα.

Η Ευρώπη ίσως θα έπρεπε να είχε σπεύσει να κάνει ένα δικό της σχέδιο ειρήνης για τη Μέση Ανατολή, αλλά κάτι τέτοιο δεν το βλέπω στον ορίζοντα ούτε κάποιος το έχει προτείνει. Θα ήθελα η ελληνική κυβέρνηση να το είχε προτείνει, η δική μας η κυβέρνηση. Βλέπετε ότι επισημαίνω ευθύνες και της κυβέρνησης.

Εννοείται, φίλες και φίλοι, ότι ένα σχέδιο ειρήνης για τη Συρία απαιτεί τη συμμετοχή όλων των πλευρών του συριακού εμφυλίου και της πλευράς Άσαντ. Γιατί ειρήνη δεν μπορείς να κάνεις αν δεν είναι όλοι οι εμπλεκόμενοι. Ειρήνη δεν κάνουν οι φίλοι μεταξύ τους, κάνουν οι εχθροί. Βεβαίως, ένα σχέδιο ειρήνης για τη Συρία πρέπει να προβλέπει την εγγύηση του δικαιώματος του συριακού λαού να αποφασίσει κυρίαρχα ο ίδιος για ένα συνταγματικό και πολιτικό καθεστώς στη χώρα του μέσα από ελεύθερες εκλογές, με την εγγύηση της διεθνούς κοινότητας και πρέπει να γίνει σεβαστό από όλους.

Θέλω να προσθέσω σ' αυτό το σημείο και κάτι άλλο. Όπως ξέρετε, το προσφυγικό έχει προκαλέσει εντάσεις και στα Βαλκάνια. Έχουμε προβλήματα στις διμερείς σχέσεις πολλών βαλκανικών χωρών: Σερβία, Ουγγαρία, Κροατία κ.α. Άρα, θα πρότεινα και απ' αυτό το βήμα, η ελληνική κυβέρνηση να αναλάβει μια πρωτοβουλία για μια βαλκανική διάσκεψη με τη συμμετοχή όλων των χωρών της Βαλκανικής για το προσφυγικό – μεταναστευτικό ζήτημα. Αυτή είναι η πρόταση που καταθέτω σήμερα.

Θα μου επιτρέψετε να επισημάνω και κάτι άλλο που είναι πολύ σημαντικό. Είναι λάθος, κατά τη γνώμη μου, η αντίληψη ότι το λεγόμενο ισλαμικό κράτος θα αντιμετωπιστεί με νέους πολέμους στη Μέση Ανατολή, άποψη που παραγνωρίζει τις βαθύτερες αιτίες γιγάντωσης του αποκρουστικού αυτού φαινομένου.

Η δική μου προσωπική άποψη απορρίπτει τη θεωρία περί της σύγκρουσης των πολιτισμών, καθώς και το ψευτοδίλημμα «ασφάλεια ή τρομοκρατία» που προβάλλεται από πολιτικές δυνάμεις στην Ευρώπη. Πάντοτε υποστηρίζαμε, εμείς η

Αριστερά, ότι το πρόβλημα της τρομοκρατίας, από οπουδήποτε κι αν πηγάζει, είτε πρόκειται για τρομοκρατία όπως της Αλ Κάιντα είτε για κρατική τρομοκρατία, μπορεί να αντιμετωπιστεί με το σεβασμό όλων των κρατών και των κοινωνιών, με προώθηση της ειρήνης με δικαιοσύνη. Σε τελευταία ανάλυση, το σεβασμό του ιδρυτικού χάρτη του ΟΗΕ και της Οικουμενικής Διακήρυξης των δικαιωμάτων του ανθρώπου.

Συνοψίζοντας, φίλες και φίλοι, θα έλεγα ότι θέλω να σας κάνω κοινωνούς για μία συζήτηση που γίνεται διεθνώς με αφορμή το προσφυγικό – μεταναστευτικό ζήτημα. Η συζήτηση αυτή έχει τον εξής τίτλο: «Μπορεί το προσφυγικό να αλλάξει την Ευρώπη;». Η δική μου απάντηση είναι ότι μπορεί, διότι η Ευρώπη αν θέλει να αποκτήσει οικονομικό δυναμισμό, αν θέλει να αντιμετωπίσει τη μεγάλη δημογραφική κρίση, πρέπει να υποδεχθεί και να εντάξει ισότιμα τους μετανάστες και τα παιδιά τους.

Εμείς εδώ στην Ελλάδα κάναμε πάρα πολύ καλά που αναγνωρίσαμε την ιδιότητα του πολίτη στους μετανάστες δεύτερης γενιάς και, απ' ό,τι θυμάμαι, ψηφίστηκε από μεγάλη μερίδα του κοινοβουλίου. Να, λοιπόν, που υπάρχουν θέματα που μπορούν να υπάρξουν συναινέσεις.

Θα τελειώσω με αυτό. Πρόσφατες εξελίξεις στις περιοχές της Ευρώπης έχουν φέρει στο προσκήνιο το αίτημα ριζικών αλλαγών σε ευρωπαϊκό επίπεδο στην κατεύθυνση της επανίδρυσης της Ε.Ε., αλλά απαιτείται η οικοδόμηση μιας πανευρωπαϊκής συνεργασίας και ασφάλειας με τη συμμετοχή της Ρωσίας. Μια τροπή που μπορεί να προκύψει μέσα από την αναβάθμιση του Οργανισμού για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη και την υπεράσπιση των αρχών του που είναι ίδιες με τις αρχές του ΟΗΕ.

Σας ευχαριστώ.